

Problemi transrodnih osoba

Rod i spol nisu uklesani u kamen, kako nas uče stoljećima

Nakon operacije i promjene spola u rodnom listu jedan je naš fakultet odbio to provesti u diplomu

MARKO MRKONJIĆ/PIXSELL

Arian Kajtezović
U osobnoj mu iskaznici još uvijek pod spol stoji – ženski, a ime je promijenio prije tri godine

Suzana Lepan Štefančić
OSIJEK

Račun u banci nisu mogli zatvoriti, iznajmljivači soba zovu policiju..., a sve to jer im ime ne odgovara spolu upisanom u dokumentima

Na granici ih policija izvlači iz autobusa i promatra "pod povećalom". Račun u banci, dogadalo se, nisu mogli zatvoriti jer im ime ne odgovara spolu u dokumentima.

– Kolegi su u Dubrovniku, gdje je tražio smještaj, prijetili policijom jer su mislili da ima krivotvorene dokumente – kaže 29-godišnji Arian Kajtezović.

Samo su to neke od nelagodnih situacija s kojima se suočavaju transrodne osobe u Hrvatskoj.

– Najteže je kod prijave za posao. Čim poslodavac vidi da se fotografija i ime ne slažu, odmah nas prekrize – nastavlja.

Faza samoprihvatanja

Zakon im pak dopušta promjenu imena, no spol u osobnim dokumentima još uvijek ne mogu promijeniti. Arianu u osobnoj iskaznici i dalje pod spolom stoji "ženski", a ime je promijenio još prije tri godine. Baš kao što i njegovoj 23-godišnjoj prijateljici, studentici, piše "muški". Oboje su aktivisti udruge Trans Aid.

– Što se imena tiče, zakon nalaže da se izmjene u rodnom listu i ne smiju vidjeti, nego piše samo novo ime i napomena da je promijenjeno. Sami tako odabiremo hoćemo li nekom reći kako smo se prije zvali – objašnjava Arian. Kada je i sam mijenjao ime, ponudio je zahtjev i čekao mjesec dana. Nema pri tome, dodaje, problema, osim što se znaju susresti s neupućenim administratorima. Promjena spola definirana je u Zakonu o državnim maticama iz 2013., no da bi zaživjela u praksi, potrebne su upute iz zasebnog pravilnika koji propisuje Ministarstvo zdravlja. Pravilnik o načinu prikupljanja medicinske dokumentacije te utvrđivanju uvjeta i pretpostavki za promjenu spola ili o životu u drugom rodnom identitetu napisan je prije godinu dana, no

još nije zaživio. Nije ni u redu, stava su u udruzi Trans Aid, da o nečijem identitetu odlučuju medicinski stručnjaci.

– Transrodne osobe su one koje u jednom periodu svog života shvaćaju da rod koji im je pripisan rođenjem ne odgovara njihovom identitetu – objašnjava 23-godišnja studentica.

– Rod i spol nisu toliko uklesani u kamen, kako nas uče – nastavlja Arian. Nužno je, ističu, dopustiti drugima da žive zadovoljnije. Kada je svojim bližnjima otkrila kako se osjeća u svom tijelu, naša sugovornica suočila se s neprihvatanjem.

– Najteže se tata nosio s time. Mnogi roditelji proživljavaju fazu tugovanja, ne vide više svoje dijete kao nekad. S vremenom je moguće to prihvatiti – kaže ona. Transrodne osobe, poručuje, i ne trebaju čekati da ih drugi prihvaćaju.

– Važno je da prođu fazu samoprihvatanja – ističe. Arian je u početku mislio kako kod nas nema transrodnih osoba. Istraživao je, kontaktirao s psiholozima i shvatio da nije sam.

– Čim sam naišao na prvu podršku, bilo je lakše – prisjeća se. Koliko je naših građana poput njih, teško je procijeniti. U udruzi je okupljeno 15 članova, no puno je širi krug onih koji ih zovu za savjet.

Bez obzira na to što je Zakon o državnim maticama izmijenjen 2013., ni tadašnji zakonodavni okvir ni institucionalni mehanizmi nisu, dakle, omogućili transrodnim osobama ureden medicinski i pravni postupak promjene spola i/ili odabira života u drugom rodnom identitetu. Upozorava na to i pravobraniteljica za ravnopravnost spolova.

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

– Zakonskim izmjenama omogućena je tzv. administrativna promjena spola temeljem rješenja matičnog ureda, koji odlučuje na osnovi pozitivnog ili negativnog mišljenja Nacionalnog zdravstvenog

PRESS ASSOCIATION/PIXSELL

Andreja Pejic

Australski model rođen je 1991. u Tuzli kao Andrej, a svjetsku karijeru ostvarila je radeći kao muški i ženski model.

nog vijeća – objašnjava pravobraniteljica Višnja Ljubičić.

No ni donošenje gore spomenutog pravilnika, ističe ona, nije riješilo problem spolne tranzicije u smislu kreiranja stvarnih uvjeta za medicinsku promjenu spola, odnosno promjenu rodnog identiteta u državnim maticama.

Operacije u Srbiji

Nacionalno zdravstveno vijeće zastalo je s izdavanjem mišljenja jer Ministarstvo zdravlja nije u rokovima propisanim pravilnikom izradilo stručne smjernice za zdravstvene radnike i psihologe uključene u postupak spolne tranzicije – navodi Višnja Ljubičić. Ured pravobraniteljice inicirao je, ističu, desetak sastanaka s ministarstvom i NZV-om u prošloj i ovoj godini. Ministarstvo je potom, nastavlja, izradilo listu stručnjaka, a nedavno su objavljene i Stručne smjernice. Javna rasprava o Smjericama otvorena je do 27. studenog, a nakon toga će, vjeruje pravobraniteljica, nestati sve prepreke za promjenu spola. I Nacionalno zdravstveno vijeće im je obećalo, navodi, da će u najkraćem mogućem roku početi ispisivati pozitivna mišljenja.

U ranijoj praksi NZV je pozitivno mišljenje davao uglavnom transrodnim osobama koje su im uspjele dokazati da su nepovratno promijenile spol. Odstupili su tek u slučaju jednog maloljetnika, ali nakon tužbe Ustavnom sudu.

Takve se operacije u Hrvatskoj realno ne provede, a kada se od HZZO-a zatraži upućivanje u inozemstvo, odgovore da je to estetski zahvat – prenosi iskustva iz

prakse odvjetnik Danijel Fosić iz zagrebačkog odvjetničkog ureda Jelavić i partneri. Srbija je najbliža zemlja u kojoj se takvi zahvati provode praktički rutinski, ali za približno 10.000 eura. No, i ako sami skupe novac te u susjedstvu operativno promijene spol, ne jamči im to da će u Hrvatskoj riješiti sve svoje probleme.

Jedna je naša stranka uspjela promijeniti spol u rodnom listu nakon operacije u Srbiji i nakon našeg tužbenog zahtjeva Upravnom sudu. No fakultet joj ne do-

Transrodne osobe shvaćaju da rod koji im je pripisan ne odgovara njihovom identitetu

Koliko ih je u Hrvatskoj ne zna se, a Udruga Trans Aid danas okuplja 15 članova

pušta takvu promjenu u diplomu, što joj onemogućava zapošljavanje – navodi odvjetnik Fosić. Ako ih pak Vijeće odbije, ruke su im vezane.

Njihovo, pod navodnicima, mišljenje zapravo je odluka jer upravno tijelo isključivo po nje-mu odbija ili prihvaća zahtjev za promjenu spola. Protiv Vijeća se ne možemo žaliti pa nema ni mehanizma kontrole. Žaliti se možemo na upravno tijelo, a onda Ministarstvo kaže kako se to tijelo samo pozvalo na NZV i tu je kraj – zaključuje naš sugovornik.